

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Fragmenta Capitularium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

niores ipsam compositionem faciant, & eadem armifcra, quādiu nobis placuerit, sufficere compellantur.

X I.

Et hoc constituimus, ut ex utraque parte iustitia seruetur, videlicet nostri sicut circa vicini, quæ necessaria sunt, emenda. Vicini autem nullatenus carius quā suis circa vicinis vendere præsumant.

X II.

Qui verò homicidia indifcretè & præ-

sumptiosè fecerit, vitæ incurrant periculum.

X III.

Iter enim erit nostrum per Ravennam, & immediatè mensè Martij in Piscariam, & omnis exercitus Italicus nobiscum. Tusciani autem, cum populo qui de ultra veniunt, per Romam veniant ad Pontem Curvum, inde Capuam, & per Beneventum descendant nobis obviam Luceria
V I I I. Kalendas Aprilis.

F R A G M E N T A C A P I T V L A R I V M.

De dubia conventionē.

Ex cod. Romanensis. I. Siquis de conventionē ulla aliquem interpellaverit, non per postremas aut adjacentes, sed per primarias rationes, juxta quod in primis res facta se habuit, tractetur. Quod si testes legitimi adfuerunt conventioni, juxta testimonium eorum maximè, non aliis posteris occasionibus quæ per primam stipulationem quod factum est, oportet definiri.

Si servus Clericus fiat.

Ex cod. II. Si servus sciente & non contradicente domino in clero fortitus sit, ex hoc ipso liber & ingenuus fiat. Si enim ignorante domino consecratio facta fuerit, liceat domino intra annum tantum conditionem probare & proprium servum recipere. Si autem servus sciente vel ignorante domino, secundum ea quæ diximus, ex ipso honore clericatus libertatem meritus, postea ecclesiasticum ministerium reliquerit, & ad laicorum vitam transierit, domino suo in servitio tradatur. *Ex Novella constitutione cxxiii. Imp. Iustiniani cap. 17.*

Si Ecclesie aliquid sui juris defraudatum fuerit.

Ex cod. III. Si Ecclesie aliquid sui juris defraudatum fuerit à pravis procuratoribus aut prece aut pretio aut privata gratia præcessorum, successoribus omni tempore liceat inferre calumniam: quia nullo tempore Ecclesia debet suum jus amittere, præter mobilem possessionem, ut est aurum, argentum, vestes, aut pecora, aut domus. Prædia verò, terras, villas, Ecclesias, census, quia inde magni redditus

possunt exire in commune bonum, nulla commutatione nullo pacto liceat ad proprietatem alicujus transferre. Quod postquam compertum fuerit, rescindatur.

De non accipiendis qualibuscunque personis in iudicio, in accusatione, & testimonio.

IV. Hoc sancimus, ut in palatii nostris ad accusandum & iudicandum & testimonium faciendum non se exhibeant viles personæ & infames, histriones scilicet, nugatores, manzeres, scurræ, concubinarij, neque ex turpium feminarum commixtione progeniti, aut servi, aut criminosi. Frequenter enim homines huiusmodi ex suspitione conversationis pravæ & naturæ, ut inferiores non videantur, quod placet asserere nituntur contra digniores. Ex cod.

De nonis & decimis.

V. Quicumque nonam & decimam admonente Episcopo vel Abbate vel quolibet alio rectore ad primam ejus admonitionem dare contempserit, regia potestate cogente easdem decimas & nonas solvat, & insuper ad partem ejusdem Ecclesie legem suam componat. Si secundò admonitus prædictas nonas & decimas reddere neglexerit, cum eisdem nonis & decimis bannum dominicum persolvat. Nam si tertio admonitus in eisdem nonis & decimis dandis neglegens evenerit, res Ecclesie, de quibus easdem nonas & decimas dare debuerat, penitus amittat. Nonæ verò & decimæ tantum de annona, legumine, vino, fœno, & nutrimine, & omnis generis animalium dandæ sunt. Et hi qui nonas & decimas dare debent, juxta

quod rerum ecclesiasticarum habent, ad Ecclesias & claustra rectorum venerabilium locorum adiutorium faciant.

De conjuracionibus & conspiracionibus. Ex Concilio Chalcedonensi titulo xviii.

Ex cod. R. v. pull.

VI. Conjuracionis vel conspiracionis crimen etiam à veteribus legibus est omnino prohibitum. Multò magis hoc in Ecclesia Dei ne fiat, admonere convenit. Si qui ergo Clerici vel monachi reperti fuerint conjurantes vel conspirantes, aut infidias ponentes Episcopis aut Clericis, gradu proprio penitus abiciantur, & postmodum imperiali sententia modis omnibus feriantur.

De his qui sacramento se obligant ne ad pacem redeant. Ex Concilio.

Ex cod. Concil. Hierd. c. 7. Halingar. lib. 4. c. 31. Regino lib. 2. c. 311. Burchard. lib. 12. c. 17. Ivo par. 11. c. 74. Gratian. 22. q. 4. c. 11. Qui sacramenta.

VII. Qui sacramento se obligaverint ut litigantes cum quolibet ad pacem nullo modo redeant, si Clerici fuerint, deponantur; si laici, pro perjurio uno anno à communione corporis & sanguinis Domini segregentur; reatum verò suum elemosynis & fletibus quantis potuerint jejuniis absolvant; ad caritatem verò, quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter redire festinent. Quod qui contempserit facere, imperiali sententia feriatur.

De immunitate infraclaustra Karolus Augustus.

Ex cod. R. v. pull.

VIII. Si quis infra claustra Ecclesiarum Dei violenter intraverit, & immunitatem infringere presumpserit, usque ad satisfactionis emendationem veniat, omnium communione privetur, & à sanctæ Dei Ecclesiæ liminibus arceatur, nec cum fidelibus communitur qui sacrosancto loco divino cultui consecrato vim inferre non metuit. Primum ergo ab Episcopo parochiæ excommunicandus est, & ab eo ceteris Episcopis innotescendum, ut nullius communioni jungatur donec emendando satisfaciatur. Comes verò pagi ipsius eum per bannum venire faciat, & per legem omnia emendare compellatur; & pro damno quod in immunitate fecit, sexcentos solidos componat. Si autem ipse nec Episcopis nec Comiti acquieverit, à Missis nostris comprehensus in causas nostras legales deducatur; & pro eo quòd Episcopis inobediens fuit, & Comitis nostri & Scabinorum iudicio non acquieuit, & bannum nostrum transgressus est, per legem iudicatus capitali sententia puniatur, & res ipsius in flicum nostrum redigantur.

De decimis novalium.

Regino lib. 1. c. 44.

IX. Novalia rura, quæ juxta cultos agros fiunt, Ecclesiæ antiq̃ue decimen-

tur. Et si ultra milliaria quatuor vel quinque in saltu quælibet digna persona aliquod novale conlaboraverit, ibidemque cum sui Episcopi consensu Ecclesiam construxerit, post consecrationem Ecclesiæ provideat Presbyterum, ejusque conductu de eodem elaboratu decimas eidem Ecclesiæ conferat.

Ut omnis controversia, si iudicio ecclesiastico expetit agitari, nequaquam ad seculare iudicium transeat.

X. Statutum est ut quæcunque controversiæ iudicio & auctoritate ecclesiastica cœperint agitari, nequaquam ad seculare iudicium transeant, ubi iteratò provocent, sed ecclesiasticis sanctionibus terminentur. Nam à iudicibus quos communis consensus elegerit ad alios iudices non licet provocare, nisi major auctoritas sit, secundum canonicam normam. Si autem in seculari iudicio, id est, in Comitibus placito, causa prius fuerit ventilata, secundum legem mundanam finiatur. Salvo ecclesiasticæ legis privilegio.

De eo qui bannum Episcopi vel Presbyteri parvipendit.

XI. Quisquis bannum vel excommunicationem Episcopi vel Presbyteri sui superbiendo parvipenderit, hic talis ab Ecclesia penitus evellatur. Ait enim Dominus ad Moysen: *Anima quæ superbiendo mandatum Domini transgressa fuerit, peribit de populo suo.* Hinc Dominus in evangelio: *Qui vos spernit, me spernit.* Et Luc. 10. Moyses contumacibus dicit: *Non contra me est murmur vestrum, sed contra Dominum.* Et Dathan & Abiron vivi absorpti sunt, quia insurrexerunt adversus eundem Moysen, & ejus mandatum spreverunt. Et ideo tale scelus gravissimè vindicandum est.

Ne mancipia ecclesiastica in secularem servitutem redigantur. Ex Capitulis ad Carisiacum.

XII. Injustum videtur & impium ut mancipia quæ fideles viri seu femine pro remedio animæ suæ Deo & sanctis ejus consecrarunt, cujuscunque muneris, pretij, vel commutationis commercio iterum in secularem servitutem redigantur, cum canonica auctoritas servos fugitivos tantummodo distrahi permittat. Et ideo omnes rectores Ecclesiarum summo opere caveant ne unius elemosynæ alterius peccatum fiat. Sicut enim indecens est ut ex libero servus fiat, sic absurdum ut ex eccle-

fiastica dignitate servus decidens humana obnoxius sit servituti.

De sortilegis & sortiariis.

XIII. Vt Episcopi Episcoporumque ministri omnibus viribus elaborare studeant ut perniciosam & à diabolo inventam sortilegam & maleficam artem penitus ex parrochiis suis eradant, & si aliquem virum aut feminam hujuscemodi sceleris sectatorem invenerint, turpiter dehonestatum de parrochiis suis eiciant. Ait enim Apostolus: *Hæreticum post unam & secundam admonitionem devota, sciens quia subversus est qui ejusmodi est.* Subversi sunt & à diabolo capti tenentur qui, derelicto creatore suo, à diabolo suffragia quærunt. Et ideo à tali peste mundari debet sancta Ecclesia. Illud etiam non omittendum, quòd quædam sceleratæ mulieres retro post Satanam conversæ, daemonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitentur nocturnis horis cum Diana paganorum dea & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia intempesta noctis silentio pertransire, ejusque jussionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad ejus servitium evocari. Sed utinam hæc solæ in perfidia sua perissent, & non multos secum in infidelitatis interitum pertraxissent. Nam innumera multitudo, hæc falsa opinione decepta, hæc vera esse credit, & credendo à recta fide deviat, & in errorem paganorum revolvitur, cum aliquid divinitatis aut numinis extra unum Deum esse arbitratur. Quapropter sacerdotes per Ecclesias sibi commissas populo cum omni instantia prædicare debent ut noverint hæc omnimodis falsa esse, & non à divino sed à maligno spiritu talia phantasmata mentibus infidelium inrogari. Siquidem ipse Satanas, qui transfiguratur se in angelum lucis, cum mentem cujuscunque mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem & incredulitatem subjugaverit, illico transformatur se in diversarum personarum species atque similitudines, & mentem, quam captivam tenet, in somnis deludens, modò læta, modò tristia, modò cognitæ, modò incognitæ personas ostendens, per deviatæque deducit, & cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mens hæc, non in animo, sed in corpore, evenire opinatur. Quis enim non in somnis & nocturnis visionibus extra se ipsum educitur, & multa videt dormiendo quæ nunquam viderat

vigilando? Quis verò tam stultus & hebes sit qui hæc omnia, quæ in solo spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur, cum Ezechiel Propheta visiones Domini in spiritu, non in corpore, viderit, & Iohannes Apostolus apocalypsis sacramenta in spiritu, non in corpore, vidit & audivit, sicut ipse dicit: *Statim fui in spiritu.* Et Paulus non audeat se dicere raptum in corpore. Omnibus itaque publicè annuntiandum est quòd qui talia & his similia credit, fidem perdidit, & qui fidem rectam in Deo non habet, hic non est ejus, sed illius in quem credit, id est, diaboli. Nam de Domino nostro scriptum est: *Omnia per ipsum facta sunt.* Quisquis ergo aliquid credit posse fieri, aut aliquam creaturam in melius aut deterius immutari aut transformari in aliam speciem vel similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est.

Vt in immunitatibus Ecclesiarum mallum vel placitum publicum nemo tenere præsumat.

XIV. Placuit ut nullus Comes neque aliquis ex judiciaria potestate mallum aut placitum in immunitatibus vel atrii Ecclesiarum tenere aut quemquam de familia earundem Ecclesiarum quacunque occasione aut temeritate injuriare præsumat. Quòd si fecerit, bannum dominicum persolvat, & insuper Deo & Ecclesie quam læsit secundum canonicam institutionem in omnibus satisfaciatur. Quod etiam si facere distulerit, tandiu à cœtu fidelium arceatur donec penitentia accepta reatum quem commisit emendet.

De libertis ex familia Ecclesie factis.
Ex Concilio Toletano cap. LXXVII.

XV. Si nihil ex proprio conferunt sacerdotes his qui eos faciunt, & si qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt, æterni judicis voce in futurum condemnabuntur, quanto magis hi qui auferunt pauperibus quod non dederunt. Quapropter Episcopi qui nihil ex proprio suo Ecclesie Christi compensaverunt, hanc divinam sententiam metuant, & liberos ex familia Ecclesie ad condemnationem suam facere non præsumant. Impium est enim ut qui res suas Ecclesie Christi non contulerit, damnum inferat, & jus Ecclesie alienare contendant. Tales igitur liberos successor Episcopus absque aliqua oppositione ad jus Ecclesie revoca-

Apoc. 4.

Ioan. 1.

Ex codice in quo canonice Isaac.

Ex cod. concil. Tolet. I V. c. 67.
 Regino lib. 1. c. 156.
 Burchard. lib. 3. c. 189.
 Ivo par. 3. c. 249.
 Gratian. 12. q. 2. c. 39. Et si illi

Regino lib. 1. c. 164.
 Burchard. lib. 10. c. 1.
 Ivo par. 11. c. 10.

Tit. 1.

Capitula Herardi. 1.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

bit, quia eos non aequitas, sed improbitas, absolvit.

De eo qui de objectis se expurgare noluerit.

Ivo par. 16.
 c. 343.
 Capitula
 Karoli III.
 tit. 2. c. 7.

XVI. Probat illa vera esse quae adversum se dicta sunt quia ea confutanda minime vult adesse. Vnde in secularibus legibus invenitur scriptum: Injuste victus infra tres menses reparat causam. Quod si facere neglexerit, sententia quae adversus eum collata fuerit perseveret. Et ne sit vobis contrarium vel etiam ne miremini quod de secularibus legibus locutus sum in

nostro iudicio, quia ecclesiasticae leges & divinae eas recipiunt.

Vt quos regia potestas in gratiam receperit, his etiam minores potestates communicent.

XVII. Si quos culpatorum regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit aut mensurae suae participes effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conventus suscipere in ecclesiastica communione debet; ut quod principalis pietas recipit, nec a sacerdotibus Dei extraneum habeatur.

Ivo par. 16.
 c. 344. &
 cp. 62. 171.
 Concil. To-
 let. XII.
 c. 3.

